

Таким чином, дослідження біографій окремих представників дворянської спільноти Бессарабії дає можливість не лише «побачити обличчя», але й персоніфікувати окремі сторінки історії всього південноукраїнського регіону, нагадавши нашим сучасникам імена незаслужено забутих предків, які зробили помітний внесок у розвиток науки та культури всієї держави.

Література:

1. Стадницький А. Материали для истории Кишиневской семинарии /Авксентий Стадницкий // Кишиневские епархиальные ведомости. – 15 июня 1892. – № 12.
2. Пархомович И. Духовно-учебные заведения Кишиневской епархии / И. Пахомович // Труды Бессарабского церковного историко-археологического общества. – 1914. – Вып. 9.
3. Лашков (Лашку) Н. Кишиневская областная, впоследствии губернская, ныне первая гимназия: историко-статистический очерк за 75-летие ее существования: 12.09.1833 – 12.09.1908 гг. – Кишинев: Типография Бессарабского Губернского Правления, 1908. – 574 с.

ОСВІТА В УКРАЇНСЬКОМУ ПОДУНАВ'І

(60-80-рр. ХХ ст.)

Ліана Чорна

*кандидат історичних наук, доцент
кафедри української і всесвітньої історії та культури
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
(Україна)*

Період 60-х – 80-х рр. ХХ ст. для українського суспільства був дуже неоднозначним. З одного боку, 60-ті («відлига») характеризувалися політикою десталінізації, реабілітацією засуджених, певною свободою

творчості, що породило ліберальні сподівання. В цю добу сформувалося покоління «шестидесятників» – митців, які не приймали ідеологічний диктат, були прихильні до національних культурних цінностей. Це був рух творчої молоді, яка розробляла оригінальну тематику, генерувала нові думки, відмінні від офіційних, і стала ядром духовної опозиції в Україні. В цей час радянський уряд став приділяти особливу увагу розвитку науки, збільшилась кількість періодичних видань, розвивалася система освіти, розпочалася підготовка кадрів з багатьох нових спеціальностей, розгорталася науково-технічна революція. Корінних змін політичного устрою, однак, не відбулося, що призвело до «застою» у 70-80-х рр.

До становища науки, освіти і культури в Українському Подунав'ї у різні історичні часи неодноразово зверталися ізмаїльські дослідники О. М. Лебеденко, А. К. Тичина, Л.Ф. Циганенко, А. В. Дізанова, В. В. Дроздов та ін. Метою даної статті є характеристика розвитку освіти в регіоні в означений період.

З 1966 р., відповідно до постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого вдосконалення роботи середньої загальноосвітньої школи», в регіоні відбувся перехід до обов'язкової десятирічної освіти [1]. За постановою Верховної Ради СРСР 1984 р. «Про основні напрями реформи загальноосвітньої та професійної школи» навчання дітей у школах розпочиналося з 6 років, восьмирічні школи були реорганізовані у дев'ятирічні, середні – в 11-річні, професійно-технічні училища різних типів – в середні професійно-технічні училища, розширялася мережа вузів [1]. Характерними рисами радянської освіти були уніфікація, ідеологізація, жорсткий партійний контроль, заорганізованість навчально-виховного процесу, ігнорування національного фактору. Так, у регіоні повсюдно домінувала російська мова, можливості отримати освіту рідною мовою були вкрай обмежені. Українське Подунав'я завжди було поліетнічним краєм, де проживали

українці, росіяни, болгари, молдовани, роми і багато інших народів [5]. Наприкінці 80-х рр. (за переписом 1989 р.) у дев'яти південних районах області сіл з переважно російським населенням було всього 20, при цьому шкіл з російською мовою навчання – 133. Українських сіл нараховувалося 132, а шкіл з українською мовою навчання всього 54. На 33 молдавських села існувало 17 національних шкіл. Болгари та гагаузи взагалі були позбавлені можливості навчати своїх дітей рідною мовою [3, с.188]. Зрусифікована інтелігенція не могла стати виразником національних прагнень етносів краю.

Особливості та потреби господарсько-економічного комплексу регіону та соціальна структура населення визначили напрями розбудови системи освіти. У 70-х рр. ум. Білгород-Дністровську функціонувало 8 середніх загальноосвітніх шкіл, в тому числі, 2 школи робітничої молоді та 3 восьмирічних; морський рибпромисловий та сільськогосподарський технікуми, педагогічне та медичне, а також три професійно-технічних (кооперативне, торгово-кулінарне та будівельне) училища [3, с.182]. В них навчалися більше 14 тис. осіб. В школах працювало 459 вчителів, у спеціальних навчальних закладах – 543 викладача. Морський рибпромисловий технікум у 50-х – 70-х рр. закінчило 4,5 тис. осіб. Технікум готував спеціалістів для Республіки Куба, держав Азії та Африки. Педагогічне училище за ці роки підготувало більше 5 тис. спеціалістів. Були збудовані нові корпуси для шкіл, технікумів, студентський гуртожиток.

В 70-х рр. в Ізмаїлі діяло 14 загальноосвітніх шкіл, в яких навчалось 11 тис. хлопчиків та дівчаток. Як і в наші дні, в школах №№ 1 та 16 особлива увага надавалася вивченню англійської та німецької мов.

Продовжував свою роботу Ізмаїльський державний педагогічний інститут. Саме шістдесяті роки слід уважати періодом стабільної розбудови інституту, позитивних набутоків у навчально-виховній та

науково-методичній роботі. Послаблення політики русифікації призвело до того, що Міністерство освіти УРСР 12 травня 1958 р. видало розпорядження про перехід викладачів педінститутів до викладання та здійснення всієї навчально-виховної роботи українською мовою. У 1963 р. завдяки зусиллям ректора В. І. Нефьодова (1963-1967 рр.) в освітній установі починає діяти факультет іноземних мов з двома відділеннями: англійської та французької мов. Відбувалися зустрічі з відомими поетами, письменниками, педагогами. Так, у 1963 р. студенти інституту мали змогу спілкуватися з відомим українським письменником Олесем Гончарем [3, с. 14].

У 1967 – 1975 рр. ректором інституту був доцент І. П. Никифорчук. В цей період зміцніла матеріальна база інституту: введено в дію новий навчальний корпус, гуртожиток на 520 місць, студенти отримали спортивний та актовий зали, їдальню. У 1974 р. в інституті було відкрито філологічний факультет (спеціальність «Російська мова і література») [4, с. 97]. Великої уваги в цей час надавалося зміцненню зв'язків ІДПІ з іншими вишами. У 70-х роках інститут приймав у своїх стінах румунську та болгарську делегації, студенти зустрілися з англійським письменником Дж. Олдріджем, героєм радянського Союзу Ф. П. Котляром.

Значний внесок у розвиток ІДПІ здійснив ректор А. К. Тичина (1975-1986 рр.) [4, с. 104]. У 1986 р. в експлуатацію було введено другий гуртожиток на 446 місць. Стали до ладу лабораторія технічних засобів навчання, лінгафонні й навчально-методичні кабінети, суттєво поповнився книжковий фонд бібліотеки. Наприкінці 70-х рр. на 3-х факультетах інституту (педагогічному, філологічному та іноземних мов) навчалось 1700 студентів.

З'являлися відділення Одеських навчальних закладів. Так, в Ізмаїлі розпочали роботу філія загальнотехнічного факультету Одеського технологічного інституту харчової та холодильної промисловості, технікум

механізації та електрифікації сільського господарства, учбово-консультативний пункт Одеського вищого інженерного морського училища при Дунайському пароплавстві, чотири профтехучилища та мореплавна школа. Училища надавали можливість отримати знання за 25 спеціальностями: механізатори, машиністи кранів, матроси, електрозварники, кондитери, продавці тощо.

У м. Болграді наприкінці 70-х рр. діяло 3 середніх школи, восьмирічна школа та школа робітничої молоді, в яких навчалось 3 240 осіб. Болградська школа №1 (колишня болградська гімназія) була єдиною десятирічною школою в районі, тому інколи працювала в три зміни. Кількість випускників школи в деякі роки перевищувала 100 чоловік. Ще в 50-х рр. в школі було відкрито 7 класів виробничого навчання за наступними напрямками: токарі, швачки, виноградарі, столяри, будівельники. Учбову базу для цих класів надавав Болградський райпромкомбінат. У школі діяли столярна і токарна майстерні. На шкільній земельній ділянці розміром 1,5 га на березі озера Ялпуг був закладений фруктовий сад і висаджено 1500 кущів винограду. Полив цих культур здійснювався силами учнів. У школі функціонував Клуб інтернаціональної дружби, через який учні переписувалися з дітьми з різних країн, у тому числі із Болгарії. Будівля школи, зведена у 1821 р., рішенням Одеського обласного виконавчого комітету в 1987 р. стала охоронятися державою як пам'ятник архітектури місцевого значення.

В м. Кілії функціонувало 3 середні, 3 восьмирічні школи, школа-інтернат та вечірня школа робітничої молоді, в яких працювало 395 вчителів. В середині 70-х рр. в цих школах навчалось близько 4 тис. учнів. Два середніх профтехучилища готували будівельників, матросів та судноремонтників. В м. Рені діяло 3 середні, 3 восьмирічні школи та вечірня школа робітничої молоді, в яких отримували освіту 3,3 тис. учнів та працювало 210 вчителів. В смт. Тарутине функціонували середня денна

та середня заочна школи, де навчалося близько тисячі учнів та працювало 55 педагогів. Професійно-технічне училище готувало будівельників.

Таким чином, освітня система в Українському Подунав'ї у 60-80-ті рр. ХХ ст. була представлена всіма рівнями: середньою, професійною, вищою. Вона в цілому задовольняла власні потреби економіки регіону у кадрах, однак, не була національно орієнтованою.

Література:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Л. В. Артемова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://subject.com.ua/psychology/history_pedagog/36.html

2. Дізанова А. В. Шлях становлення та звершень / Ізмаїльський державний гуманітарний університет: сторінки історії. Збірник документів. Т.1.: 1940 – 1965 рр. // А. Д. Дізанова, Л. В. Чорна. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2015. – С. 4-14.

3. Ізмаїльський державний гуманітарний університет: сторінки історії. Збірник документів. Т.2.: 1965 – 1990 рр. – Ізмаїл: РВВ ІДГУ – СМІЛ, 2016. – 284 с.

4. Лебеденко О. М. Українське Подунав'я: минуле та сучасне / О. М. Лебеденко, А. К. Тичина. – Одеса: Астропринт, 2002. – 208 с.

5. Національний склад населення України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.turkaramamotoru.com/uk/Національний-склад-населення-України-5488.html>